

Dames en heren

Een jaar geleden beleefden we een spectaculaire aftrap van het project 'Historische Boekencollectie' met de vondst van enkele bijzondere boeken. De eerste druk van *The Wealth of Nations* werd in processie binnengedragen, de handen gingen op elkaar, en in één klap was het voor iedereen duidelijk waarom we ons om het papieren erfgoed van de Kamer zouden moeten bekommeren. Tussen alle felicitaties door viel ook te horen 'dat het nog niet mee zou vallen om deze vondst te overtreffen'. En inderdaad, voor wie met al te hoge verwachtingen op deze opening is afgekomen, ik moet u teleurstellen. We hebben vooralsnog geen Middeleeuws handschrift, geen Gutenbergbijbel, en ook geen verloren dagboek van een van onze beroemde negentiende-eeuwse staatsmannen gevonden.

Wat wij met de opening van deze kleine expositie bovenal willen laten zien, is wat er in het afgelopen jaar achter de schermen is gebeurd. Met hoeveel zorg en vakmanschap de topstukken zijn gerestaureerd, welke moeilijke keuzes er soms gemaakt moeten worden bij de vraag wat redelijkerwijs nog te redden valt en wat niet, en hoe we deze collectie de komende decennia niet alleen kunnen conserveren, maar ook in kunnen zetten voor educatie en tentoonstellingen.

De vraag die we aan een project als dit moeten koppelen, is natuurlijk waarom we zoveel tijd, geld en energie in de boekencollectie stoppen. Het is vandaag niet het moment voor een lezing van een uur, maar ik heb één boekje meegenomen waarvan ik hoop dat het duidelijk maakt wat het papieren erfgoed ons te bieden heeft. Het is een ogenschijnlijk onbeduidend pamfletje, dat de curieuze titel 'Zal het kiesrecht Curaçao tot het kannibalisme voeren?' draagt. Het is geschreven door de joodse immigrant Abraham Mendes de Chumaceiro, die zich mengt in de langlopende discussie over de uitbreiding van het kiesrecht. Natuurlijk is de titel sarcastisch bedoeld, het is een vingerwijzing naar conservatieve groepen in Nederland die de invoering van een beperkt censuskiesrecht bepleitten. Alsof de bevolking van Curaçao niet in staat zou zijn om zelf een afgewogen politieke keuze te maken.

De auteur opent zijn betoog met een verwijzing naar een nogal racistische passage uit een boek van 1660, vervolgens haalt hij een pamflet uit zijn eigen tijd aan waarin hij een soortgelijk racisme tegenkomt, en zegt:

“Kan het geene verwondering baren, dat een schrijver twee honderd en vijftig jaren geleden zóó dacht en zóó schreef, het verwekt ongetwijfeld ieders verbazing dat er op het einde der negentiende eeuw nog iemand gevonden wordt, die zulke denkbeelden koestert en het waagt die openbaar te maken. Zijn die twee en een halve eeuw dan voorbijgegaan zonder eenig meerder licht ook omtrent onzen medemens van zwarte kleur te doen schijnen? Zijn die eeuwen waarin zoovele vooroordeelen verdwenen, zoovele dwaasheden uitgewischt zijn, zoo veel onrecht hersteld is, dan verlopen zonder omtrent die ongelukkigen, verouderde en verkeerde denkbeelden voor gezonde te doen plaatsmaken ...”

Inmiddels zijn we weer 125 jaar verder en de hier benoemde pijn en ongemak zijn helaas nog altijd herkenbaar. Door in de 21^e eeuw een 19^e-eeuwse schrijver aan te halen die een 17^e-eeuws boek opvoert, krijgt de discussie een caleidoscopisch effect. Het maakt duidelijk hoe complexe maatschappelijke discussies die wij nog wel eens af willen doen als de-waan-van-de-dag willen, onderdeel zijn van een langlopend debat. De historische boekencollectie is de materiële weerslag hiervan.

En wie bang is dat dit soort debatten altijd gevoerd worden zonder dat er iets veranderd: In het exemplaar van het pamfletje dat hier in de Kamer aanwezig is, zit een los blad met een naschrift, dat is ingevoegd nadat het kiesrecht daadwerkelijk werd uitgebreid:

“Eere, driewerf eerde, den mannen, die op deze wijze getoond hebben, het waar belang van Curaçao te kennen, en niet hebben teruggedeinsd daaraan, wellicht, eigen trots en grootheid op te offeren! Hun namen blijven in aller geheugen geprent!”

Aan ons om dat ook waar te maken.